

Deloitte.

DEİK
DIŞ EKONOMİK İŐİŐKLER KURULU
FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD

YurtdiŐi Yatırım Endeksi

İstanbul, 2016

Bu raporda yer alan bilgiler halka açık kaynaklardan elde edilmiştir. Çalışmamıza sermaye piyasası işlemleri ve grup içi satın alma işlemleri dahil olmayıp; kapanış süreci devam eden birleşme ve satın alma işlemleri, kaynak aktarımı yeni başlamış olan sıfırdan yatırımlar, imtiyaz hakkı alımları ve gayrimenkul yatırımları dahildir.

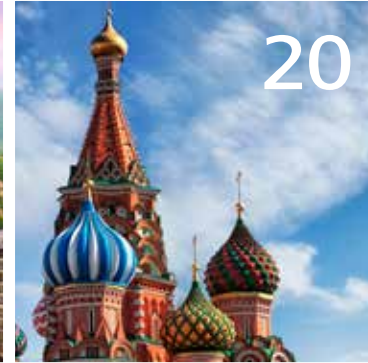
İçindekiler

Önsöz..... 4

DEİK Yurtdışı Yatırımlar İş Konseyi..... 6

Bölgeler Arası Genel Görünüm.....8

2016 Yatırım Endeksi.....10

Önsöz

Ömer Cihad Vardan

Yönetim Kurulu Başkanı

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu
(DEİK)

Türkiye'nin 1980'lerde başlayan küresel ekonomiye eklenme süreci, ihracata dayalı büyüme ile başlamış, sonrasında sanayileşme kapasitesi ve kapital birikiminin oluşmasıyla yatırımların komşu ülkeler başta olmak üzere diğer ülkelere genişlemesiyle devam etmiştir.

Türk ekonomisinin küresel ekonomiye "yüksek katma değerli" entegrasyonu, Türk yatırımcısının ihracat odaklı üretim yapılanmasından diğer ülkelerin faktör avantajlarını da kullanarak küresel değer zincirinde bir üst seviyeye sıçrayabilecek üretim modellerini ve yapılanmalarını adapte edebilmesine bağlıdır. Bu hedefin gerçekleştirilebilmesi, Türk şirketlerinin yurtdışındaki yatırımlarıyla doğrudan ilişkilidir. Gerek gelişmiş OECD ekonomileri gerekse gelişmekte olan Doğu ve Güney Doğu Asya ülkelerinin yurtdışındaki yatırımları ve bu yatırımlarından elde ettikleri üretime dönük nicel ve nitel katma değer, küresel ekonomik performanslarında önemli bir faktördür. Bu ülkeler, teknoloji ve know-how transferleri yoluyla ekonomik performanslarını, ihracat odaklı ekonomilerin performanslarına kıyasla çok daha fazla geliştirmişlerdir.

Yurtdışındaki Türk yatırımcılarımızın üretim, finans, istihdam ve yatırım kapasitelerinin; uluslararası rekabet edebilirlik, üretkenlik, etkinlik ile karlılıklarının, kamu kurum ve kuruluşları da dahil olmak üzere özel sektör bünyesindeki diğer firmalarla işbirliklerinin artırılabilmesi için etkin mekanizmaların geliştirilmesi kritik öneme sahiptir.

Bu vizyondan yola çıkarak DEİK bünyesinde faaliyet gösteren Yurtdışı Yatırımlar İş Konseyi'nin Deloitte işbirliği ile hayata geçirdiği Yurtdışı Yatırım Endeksi'nin Türk özel sektörünün yurtdışı yatırımlarına ışık tutması ve ufuk açmasını dileriz.

Başak Vardar

Ortak

Finansal Danışmanlık

Hizmetleri Lideri

Deloitte

Yurtdışı yatırım ve uluslararası genişleme kavramları, bugün artık Türk Şirketlerinin uzun vadeli büyüme stratejilerinin bir parçası haline gelmiş durumda. Özellikle belli bir sermaye gücüne erişmiş büyük ölçekli gruplar ile sektörlerinde önde gelen firmaların, finansal ve operasyonel performanslarını artırarak bölgesel bir g olmak amacıyla, yurtdışındaki satın alma ve sıfırdan yatırım fırsatlarını aktif olarak değerlendirdiklerini görüyoruz.

Yatırım yapılan ülkelerin iç ve komşu pazar potansiyeli, maliyet avantajları, teknoloji ve know-how transferi, marka edinimi gibi unsurlar; yurtdışı yatırımlarını, hem küreselleşme stratejisi ile düzenli olarak yurtdışı yatırım planlayan Şirketler, hem de daha fırsat odaklı olarak hareket eden Şirketler nezdinde cazip kılıyor.

Türk Şirketlerin yurtdışı satın almaları, Türkiye'nin global piyasalar ile entegrasyonuna paralel olarak her yıl artan bir Şekilde ilerleme gösteriyor. Son on yıllık dönemde Türk Şirketleri yurtdışı pazarlarda toplam değeri yaklaşık 25 milyar ABD doları olan 250 satın alma işlemi gerçekleştirdi. Bu pazarlar arasında komşu coğrafyalar, ana ticaret ortağı konumundaki ülkeler ile politik ilişkilerin güçlü olduğu ülkeler ne çıktı. Üretim, inşaat, altyapı, enerji, turizm, gıda, kimya ve perakende ise en fazla yatırım yapılan sektörler oldu.

Önümüzdeki dönemde, Türk Şirketlerinin yurtdışında yatırım yapma eğilimlerinin devam edeceğini ve yurtdışı pazarlardaki etkinliklerinin artacağını öngörüyoruz. Deloitte Türkiye ve DEİK bünyesinde faaliyet gösteren Yurtdışı Yatırımlar İş Konseyi'nin işbirliği ile hazırlanan Yurtdışı Yatırım Endeksi çalışmasının, dış pazarların risk ve potansiyelinin değerlendirilmesi sırasında Türk Şirketleri için faydalı bir rapor olmasını umar, emeği geçen arkadaşlarıma teşekkür ederim.

DEİK Yurtdışı Yatırımlar İş Konseyi

Volkan Kara
İş Konseyi Başkanı

Türkiye küresel alanda rekabetçi kalabilmek için yurtdışı yatırımlarında da yüksek hedefler koyup bunları gerçekleştirmelidir. Türkiye'nin dış yatırımı, makro göstergeler ile paralel bir şekilde büyüdüğü takdirde 10 milyar ABD dolarının üzerinde yıllık sermaye ihraç seviyelerine ulaşabilir. Ancak bu kesinlikle yeterli değil. İddialı 2023 hedeflerimiz arasında yurtdışı yatırımların da muhakkak kendine yer edinmesi gerekmektedir. 2023 yılında şirketlerimizin yatırım stoğunu 100 milyar ABD dolarının üzerine rahatlıkla çıkarabiliriz. Ancak bunu gerçekleştirirken, devletin destek mekanizmalarını doğru kurgulanması çok önemlidir. Birçok sektörde küresel ekonominin süper liginde oynayan şirketlere ve markalara sahip olmamız gerekiyor.

Bu doğrultuda uzun süredir üzerinde çalıştığımız "2023 Yurtdışı Yatırım Stratejisi ve Yol Haritası Projesini" tamamlayarak 2016 yılında ekonomi yönetimimiz ile paylaşma imkânı bulduk. Çalışmayı yaparken ulusal ekonomiye en fazla fayda sağlayacak dış yatırımlara yöneldik. Buradaki kasıt, yapılacak yatırımların, iç dinamiklerle aşılması güç yapısal zorlukları hafifletebilecek know-how transferine olanak sağlaması, cari açığı azaltıcı etkisi olması ve arz güvenliğine katkı sağlaması. Yatırım yapılmasını önerdiğimiz sektörleri belirlerken ülke ekonomisinin ihtiyaçlarını ve özel sektörün yetkinliklerini göz önüne aldık. Türk şirketlerinin faaliyetinin çok kısıtlı olduğu sektörlerle yoğunlaşan hayali planlardan ziyade, mevcut kurumsal kapasiteyi bir sonraki seviyeye taşıyabilecek stratejik yatırımları vurgulamaya gayret ettik. Bu planları ve analizleri de kamuya sunacağımız bir destek mekanizmasıyla güçlendirilmiş bir yol haritası ile birbirine bağladık.

Bu bağlamda projenin kamuoyu ile paylaşımından sonra belirlediğimiz alt sektörlerle dönük yeni çalışma gruplarını Konseyin altında tesis ederek yolumuza devam edeceğiz. Bu vesile ile katkısı olacak her şirket ve iş insanı ile DEİK şemsiyesi altında konseyimizde birlikte çalışma davetimizi yinelemek isterim.

DEİK Yurtdışı Yatırımlar İş Konseyi hakkında

Yurtdışı Yatırımlar İş Konseyi'nin temelleri 2011 yılında DEİK bünyesinde aynı isimle kurulan çalışma grubu ile atılmıştır. Türkiye'nin en büyük yurtdışı yatırımcı şirketlerini bünyesinde bulunduran Yurtdışı Yatırımlar İş Konseyi, resmi olarak 2013 yılından itibaren faaliyetlerine başlamıştır. Konsey, Türkiye ekonomisi için yeni sayılabilecek bir tema olan bu alanda; özel sektörün yurtdışı yatırım dinamiklerini kavrama, yurtdışı yatırımlar sürecinde ortaya çıkan ihtiyaçlara yanıt üretme, kamu ile yüksek düzeyde eşgüdüm sağlama noktasında öncü kurumsal yapı olma vizyonunda çalışmalarını sürdürmektedir.

Yürütme Kurulu	
Bain & Company	Volkan Kara (Başkan)
Doğan Holding	Aygen Ayözger (Başkan Yardımcısı)
Kale Grubu	Ender Arslan (Başkan Yardımcısı)
Anadolu Grubu	Hurşit Zorlu
Arçelik	Utku Barış Pazar
Çelebi Havacılık	Abdullah Kırımlı
Eczacıbaşı Holding	Ali Murat Aköz
Gübretaş	Mahmut Karaman
MADO	Hasan İbrahim Toksoy
TAV Havalimanı Holding	Güçlü Batkın
Alarko	Ümit Nuri Yıldız
Betek Boya	Orhan Yazıcı
Doğuş Holding	Eryiğit Umur
İGDAŞ	Kuddusi Atalay
Elmadağ Avukatlık	Ramazan Arıtürk
STFA Yatırım Holding	Altan Dinç
Tosyalı Holding	Şerif Tosyalı
Turkcell	İlter Terzioğlu

Bölgeler Arası Genel Görünüm

Amerika

Toplam GSYİH: 24,9 trilyon ABD doları

Toplam nüfus: 980 milyon

Türkiye yatırım stoğunun %9'u

Türkiye 2015 yatırımı: 630 milyon ABD doları

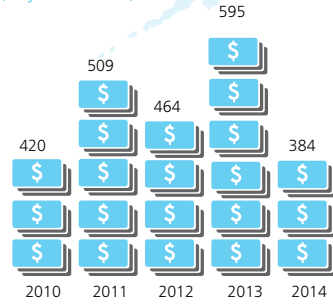
En büyük 5 ekonomi

- 1 ABD
- 2 Brezilya
- 3 Kanada
- 4 Meksika
- 5 Arjantin

Türkiye'den en çok yatırım alan sektörler(*)

Bölgeye yapılan doğrudan yabancı yatırımlar (Milyar ABD doları)

Avrupa

Toplam GSYİH: 20,6 trilyon ABD doları

Toplam nüfus: 615 milyon

Türkiye yatırım stoğunun %58'i

Türkiye 2015 yatırımı: 4.280 milyon ABD doları

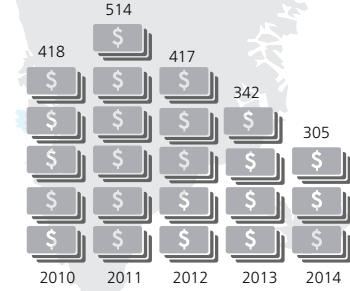
En büyük 5 ekonomi

- 1 Almanya
- 2 İngiltere
- 3 Fransa
- 4 İtalya
- 5 İspanya

Türkiye'den en çok yatırım alan sektörler(*)

Bölgeye yapılan doğrudan yabancı yatırımlar (Milyar ABD doları)

Afrika

Toplam GSYİH: 2,3 trilyon ABD doları

Toplam nüfus: 1.155 milyon

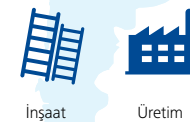
Türkiye yatırım stoğunun %1'i

Türkiye 2015 yatırımı: 150 milyon ABD doları

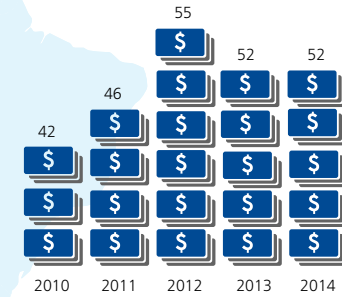
En büyük 5 ekonomi

- 1 Nijerya
- 2 Güney Afrika
- 3 Mısır
- 4 Cezair
- 5 Fas

Türkiye'den en çok yatırım alan sektörler(*)

Bölgeye yapılan doğrudan yabancı yatırımlar (Milyar ABD doları)

(*) 2015 yılında Türk yatırımcılar tarafından yapılan yatırım tutarına göre

Avrasya

Toplam GSYİH: 2,5 trilyon ABD doları

Toplam nüfus: 285 milyon

Türkiye yatırım stoğunun %26'sı

Türkiye 2015 yatırımı: 640 milyon ABD doları

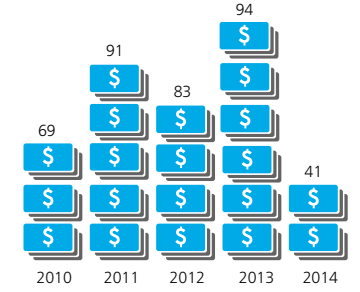

En büyük 5 ekonomi

- 1 Rusya
- 2 Kazakistan
- 3 Ukrayna
- 4 Beyaz Rusya
- 5 Azerbaycan

Bölgeye yapılan doğrudan yabancı yatırımlar (Milyar ABD doları)

Türkiye'den en çok yatırım alan sektörler(*)

Orta Doğu - Körfez

Toplam GSYİH: 2,7 trilyon ABD doları

Toplam nüfus: 232 milyon

Türkiye yatırım stoğunun %3'ü

Türkiye 2015 yatırımı: 20 milyon ABD doları

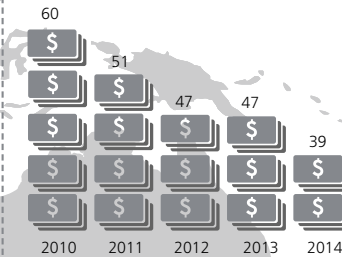

En büyük 5 ekonomi

- 1 Suudi Arabistan
- 2 İran
- 3 Birleşik Arap Emirlikleri
- 4 İsrail
- 5 Irak

Bölgeye yapılan doğrudan yabancı yatırımlar (Milyar ABD doları)

Türkiye'den en çok yatırım alan sektörler(*)

Asya Pasifik

Toplam GSYİH: 23,5 trilyon ABD doları

Toplam nüfus: 3.925 milyon

Türkiye yatırım stoğunun %3'ü

Türkiye 2015 yatırımı: 180 milyon ABD doları

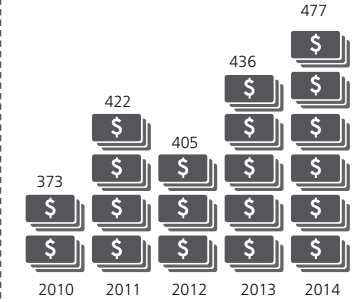

En büyük 5 ekonomi

- 1 Çin
- 2 Japonya
- 3 Hindistan
- 4 Avustralya
- 5 Güney Kore

Bölgeye yapılan doğrudan yabancı yatırımlar (Milyar ABD doları)

Türkiye'den en çok yatırım alan sektörler(*)

2016 Yatırım Endeksi

Metodoloji

Global olarak incelendiğinde dış yatırımları cazip kılan ana unsurların; arz güvenliği, know-how transferi, maliyet avantajları ve pazar potansiyelini daha etkin bir şekilde değerlendirme isteği olduğu görülmektedir. Bazı mevzuat bariyerlerinin aşılması ve ülkelerin yerel yasal düzenlemelerine uyum ihtiyacı da yurtdışına yatırımı tetikleyen diğer faktörler olarak ortaya çıkmaktadır.

Türkiye özelinde durum incelendiğinde ise, özellikle 2000'li yıllardan itibaren, Türk şirketlerinin yurtdışında yaptıkları yatırımların ivme kazandığı gözlemlenmektedir. Türk yatırımlarında da, diğer gelişmekte olan ülkelerin dış yatırımlarına paralel bir şekilde, pazar potansiyelini değerlendirmeye dönük yatırımlar öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, Türkiye'nin mevcut yatırım stoğu analiz edildiğinde, özellikle komşu coğrafyalarda yer alan ülkeler ile Türkiye'nin ekonomik veya politik ilişkisi önemli bir yatırım motivasyonu olarak belirginleşmektedir. Bu çerçeveden bakıldığında global yatırımcılar için önemli bir tetikleyici unsur olan know-how transferi ve arz güvenliğine dönük yatırım kararları Türk şirketleri için ikinci sırada gelebilmektedir.

Küreselleşen yatırımlarıyla önemli mesafe kat etmiş yatırımcılar ile daha fırsat odaklı ilerleyen yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyen faktörler göz önüne alınarak, hedef pazarlar iki farklı grupta sıralanmıştır. Türk şirketlerine dönük hazırlanan endeks sıralamasında, gelişmiş ülkelerin birçok kriterde sahip oldukları avantajlar nedeniyle, dış yatırım alanında önemli fırsatlar sunabilecek gelişmekte olan ülkelerin önüne geçmesini dengelemek adına, ülkeler kişi başına düşen milli gelirleri göz önüne alınarak, yüksek gelirli ülkeler ile orta ve düşük gelirli ülkeler olmak üzere iki gruba ayrılarak incelenmiştir.

Endeksin metodolojisi, Türkiye'nin önde gelen yurtdışı yatırımcı şirketlerinin temsil edildiği DEİK uzmanlarının, yatırım danışmanlığı alanında önemli tecrübe sahibi Deloitte uzmanlarının ve 2013 yılından bu yana faaliyetlerini sürdüren Yurtdışı Yatırımlar İş Konseyi üyelerinin görüşleriyle şekillendirilmiştir. Kullanılan veriler halka açık kaynaklardan derlenmiş olup, dönemsel mevcut en güncel haliyle incelenmiştir.

Düzenli tekrarlanması planlanan bu endeks çalışması; belli bir yatırım kararını etkilemekten ziyade, ilgili ülkenin Türk yatırımcısının gözünde çekiciliğinin ve algısının seviyesini ve ileriki yıllar için beklentileri sergilemeyi hedeflemektedir. Endekste üst sıralara gidildikçe ülkelerin Türk yatırımcılar açısından yatırım çekiciliği artmaktadır. Ülkeler sıralanırken;

- kalkınmışlık düzeyleri ve know-how potansiyelleri,
- iç ve komşu pazar büyüklükleri,
- iş gücü, lojistik ve üretim maliyetleri,
- hammadde potansiyelleri,
- sahip oldukları mevzuat avantajları veya dezavantajları,
- Türkiye ile ekonomik ve politik ilişkileri değerlendirilmiş ve ağırlıklandırılmıştır.

Genel bulgular

Türk dış yatırımlarının mevcut coğrafi dağılımının, 2016 yılı endeksi bulguları ile paralellik gösterdiği görülmektedir.

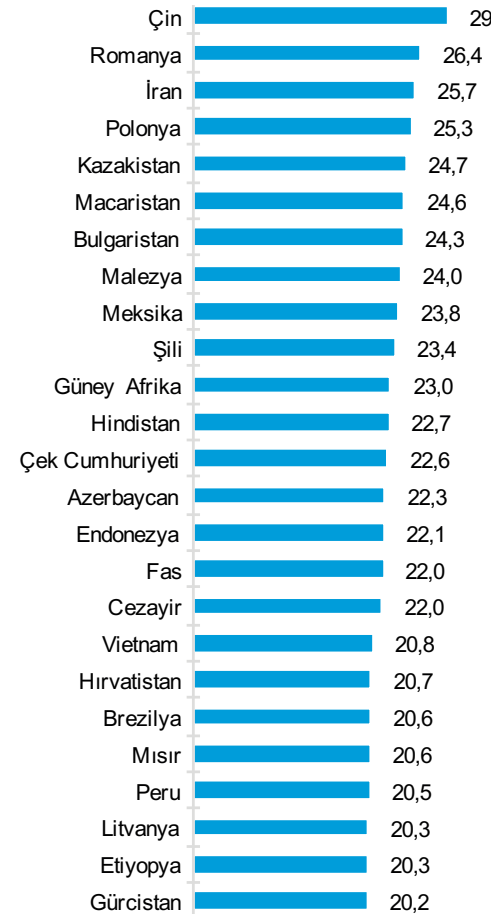
Her iki endeks grubunda da sıralanan ülkelerin yarısından fazlası Avrupa'da yer almakla birlikte, "fırsat odaklı yatırımlar" için gelişmiş Avrupa Birliği ülkelerinden ziyade; Romanya, Polonya, Macaristan ve Baltık Bölgesi ülkelerinin daha cazip olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, özellikle son dönemde Türk şirketlerinin satın aldığı önemli markaların menşei ve ekonomik büyüklükleri göz önünde bulundurulduğunda, gelişmiş Avrupa ülkeleri önemli birer yatırım adresi olmaya devam etmektedir.

Amerika kıtasında yer alan ülkeler Türk şirketlerinin mevcut yatırım stoğunda henüz çok küçük bir paya sahip olsalar da, önümüzdeki dönemde gerek pazar çeşitlendirme ihtiyacı, gerekse hammadde potansiyelleri ile cazip ülkeler olarak ön plana çıkma potansiyeline sahiptir. Özellikle Ortadoğu'da yaşanan politik belirsizliğin önümüzdeki dönemde de devam edeceğine yönelik algının, Türk yatırımlarının Asya-Pasifik ve Amerika gibi bölgelere yönelmesine neden olabileceği düşünülmektedir.

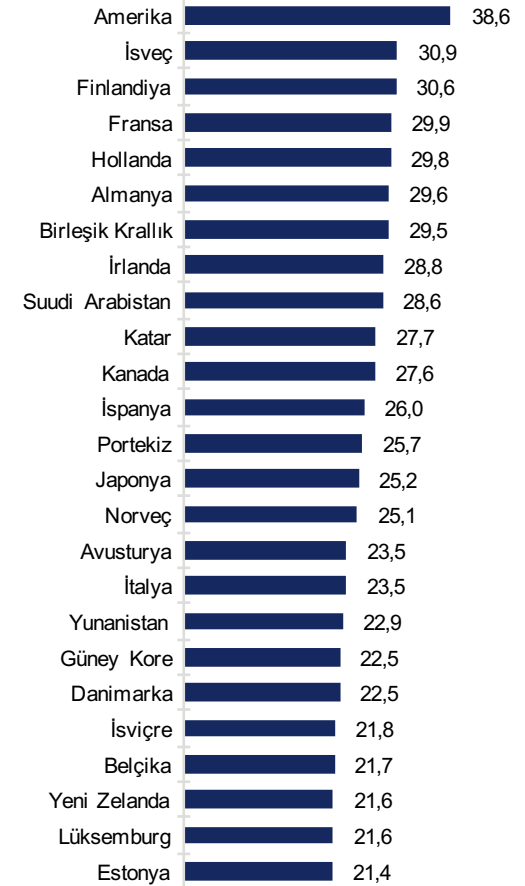
Bölgesel dağılım

	Orta ve düşük gelir sınıfındaki ülkeler	Yüksek gelir sınıfındaki ülkeler
Avrupa	7	18
Avrasya	3	-
Amerika	4	2
Afrika	5	-
Asya Pasifik	5	3
Ortadoğu & Körfez	1	2
Toplam	25	25

Orta ve düşük gelir sınıfındaki ilk 25 ülke

Yüksek gelir sınıfındaki ilk 25 ülke

Asya-Pasifik ülkelerine kayan imalat sanayii yatırımlarını 2010'dan sonra bir süredir yeniden-endüstrileşme süreci ile kendine çekmeye başlayan ABD'nin sunduğu cazip imkânlarla Türk şirketleri de kayıtsız kalmamıştır. **ABD**, tam liberal iş yapma ortamı, geniş iç pazarı, gelişmiş ülke kategorisinde olmasına rağmen sahip olduğu ucuz enerji maliyetleri ile endekste ilk sırada yer almıştır. ABD'nin önümüzdeki dönemde Türk yatırımcılarına gıda, perakende, metal ve madencilik sektörleri ile altyapı modernizasyon projelerinde önemli fırsatlar sunabileceği öngörülmektedir.

Kanada; Trans-Pasifik Ortaklığı (TPP), Avrupa Birliği ile imzaladığı 'Comprehensive Economic and Trade Agreement' (CETA), Çin ile imzaladığı 'Foreign Investment Promotion and Protection Agreements' (FIPA) anlaşmalarıyla önemli yatırımcı ülkelerle ilişkilerini artırarak önümüzdeki dönemde de gerek ticari gerek yatırımlar açısından cazibesini korumaktadır. Kanada'da, 2015 yılında yatırım mevzuatında yapılan değişiklik ile Dünya Ticaret Örgütü ülkelerinin Kanada'da yapacakları satın almalara yönelik yeni bir değerlendirme modeli oluşturularak, belirli bir meblağın üzerindeki yatırımlara ayrı bir inceleme sürecini zorunlu kılan Kanada Yatırım Kanunu (Investment Canada Act)'ndaki asgari yatırım miktarını yükselterek, daha fazla yatırımın çekmenin önü açılmıştır.

Latin Amerika, Türkiye'nin son dönemdeki pazar çeşitlendirmesi stratejisinde önemli bir yere sahiptir. Son 2 yılda karşılıklı olarak iş ve siyasi temasların yoğunlaştığı bölgeden 4 ülke endeksin üst sıralarında yerini almıştır.

Brezilya, 200 milyonluk nüfusu, zengin hammadde potansiyeli ve Latin Amerika pazarındaki avantajlı coğrafi pozisyonu ile endekste üst sıralarda yer almaktadır. Son 3 yıllık ortalama yatırım girişi 63 Milyar ABD doları olan Brezilya, Türk yatırımcılarına metal ürünleri, madencilik, tarım ve gıda sektörlerinde cazip fırsatlar sunma potansiyeline sahiptir. Brezilya'da sigortacılık, havacılık ve medya gibi bazı sektörlerde, yabancı sermaye yatırımlarına kısıtlamalar mevcuttur. Ticari bariyerler, işvereni zorlayıcı bazı şartlar içeren çalışma yasası ve bazı sektörlerdeki kayıt dışı faaliyetler ise yabancı yatırımlar önündeki önemli engellerdir.

Meksika, TPP'ye üye bir ülke olarak özellikle ABD pazarlarına girişte sahip olduğu avantajlı coğrafi konum ile öne çıkmaktadır. Ülkeye yatırım birçok zorluğu beraberinde getirirse de, NAFTA üyesi komşu ABD'nin geniş pazarı ve ülkenin ekonomik ölçeği Meksika'ya yatırımı cazip hale getirmektedir. Ülkenin, özellikle 2010 yılından sonra ülkenin imalat sektöründe çektiği yatırımlar tüm zamanların en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2014 yılında çıkarılan yasa ile Guerrero, Oaxaca ve Chiapas eyaletlerinde yeni üretim merkezleri açılmış, enerji yatırımları da küresel sermayeye açılarak yatırım girişinin artırılması hedeflenmiştir. IMF tahminlerine göre ülkenin 2019 yılına kadar hidrokarbon rezervlerini değerlendirmek için 40 milyar ABD dolarının üzerinde yatırıma ihtiyacı bulunmaktadır. Aynı şekilde önemli oranda altyapı modernizasyon projeleri, yatırım planları arasında önemli yer tutmaktadır.

"ABD'nin dünyanın en güçlü ekonomisi olmasının yanı sıra, en değerli markaların çıkış noktası olması tesadüf değildir. ABD yatırım iklimi, verimliliği artıran bir ekosisteme sahiptir. Şeffaf düzeni sayesinde ABD, fırsatlar ülkesi olarak nitelendirilmektedir."

Ekim Alptekin
Türkiye-ABD İş Konseyi Başkanı

Peru ve Şili artan tüketim harcamalarıyla yükselen ekonomiler olarak öne çıkmaktadırlar. Özellikle zengin maden rezervleri ve önemli altyapı projeleri ile yatırım fırsatları sunmaktadırlar. Her iki ülke, gerek AB gerek Amerika kıtasındaki pazarlar ile gümrük birliği, serbest ve tercihli ticaret imkânlarıyla yatırımcılar için merkez ülkeler olabilir. Her iki ülke de Trans-Pasifik Ortaklığı (TPP) anlaşmasına taraftır. Son dönemde küresel yatırımlardan aldıkları paylar, endeks sonuçlarını desteklemektedir.

Amerika kıtasına Türk yatırımcılar tarafından 2014 yılında 13 (8 birleşme ve satın alma) ve 2015 yılında 12 (6 birleşme ve satın alma) yatırım yapılmıştır.

2014 yılında yapılan yatırımların tutarı 250 milyon ABD doları* olurken, 2015 yılında yapılan 12 yatırımın toplam değeri yaklaşık 630 milyon ABD dolarını* bulmuştur.

Adetsel olarak 2015 yılında en çok yatırım alan sektörler sırasıyla gayrimenkul, teknoloji ve üretim olurken; yatırım değerleri göz önüne alındığında kimya, gayrimenkul ve yiyecek/içecek sektörleri ilk üçte yer almaktadır.

Bölgede, ABD hem sıfırdan yatırımlarda hem de birleşme ve satın almalarda adetsel olarak en çok yatırım yapılan ülke olarak ilk sırada yer almaktadır.

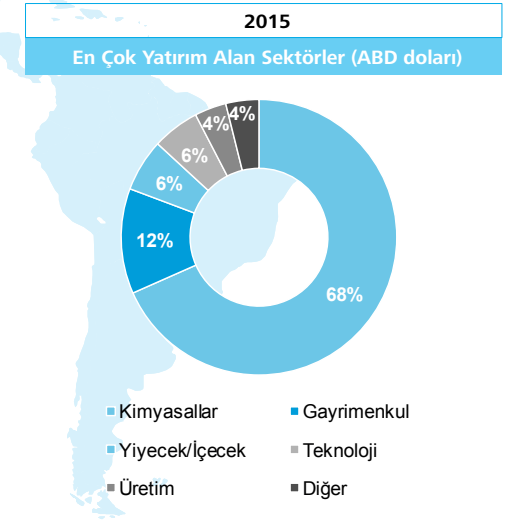
2015 yılında Amerika'ya yapılan yatırımlar ile yaklaşık 350 kişilik istihdam yaratıldığı tahmin edilmektedir.

⁽²⁾ Sırasıyla; Yatırımcı | Hedef Şirket | Yatırım yapılan ülke sunulmuştur.

⁽¹⁾ Sırasıyla; Yatırımcı | İlgili sektör | Yatırım yapılan ülke sunulmuştur.

"Türkiye iddialı hedeflerine, geleneksel pazarlarına ticaret ile değil, uzak ama dost coğrafyalarda önünde Türk bayrağı dalgalanan yatırımlarla ulaşacaktır. Bunun için gerekli ortamı NAFTA ve Latin Amerika bölgesinin parlayan yıldızı Meksika sunmaktadır."

Albert Saydam
Türkiye-Meksika İş Konseyi Başkanı

(*) Değeri açıklanmamış işlemlere ait tahmini değerler dahil

Afrika

Türkiye'den önemli miktarda yatırım alan **Cezayir**, uygun hammadde ve üretim maliyetleri ile ileriki dönemde kimya, imalat, tüketim ürünleri ve demir-çelik yatırımları için şirketlere önemli avantajlar sağlayabilir. Ülke, yüksek gümrük duvarları ile dâhili üretimi desteklemekle birlikte, bölgeye oranla sahip olduğu pazar potansiyeli ve istikrarlı politik ortamı ile fırsat odaklı yatırım imkânlarını değerlendiren yatırımcılar için cazip olabilecektir.

Etiyopya'ya yapılan küresel yatırımların %35'lik kısmını tarım ve gıda sektörlerine yapılan yatırımlar oluşturmaktadır. Etiyopya, ucuz kırsal arazi kiralama tarifeleri ile tarım sektörü yatırımları için avantajlar sunmaktadır. Ülke, 2013 yılından bu yana ucuz işçilik, uygun arazi maliyetleri ve cazip teşvik sistemi ile önemli miktarda tekstil ve imalat yatırımını kendine çekmeyi başarmıştır. Türk şirketleri de bu eğilime paralel şekilde Afrika'ya yaptıkları yatırımların önemli bir bölümünü Etiyopya'ya kaydırmışlardır.

Fas, öngörülebilir hukuk süreçleri, görece düşük işçilik maliyetleri ve eğitilmiş nüfusu ile son dönemde otomotiv ve uçak sanayii gibi katma değeri yüksek küresel yatırımları kendine çekmeyi başarmıştır. Akdeniz havzasındaki AB ülkelerine yakın coğrafi konumu yatırımcılar için cazibesini artırmaktadır. Diğer yandan, iç pazarın darlığı ve ekonominin emtia fiyatlarına duyarlılığı, ülke ekonomisinin kırılganlığını artıran unsurlardır.

Güney Afrika son 3 yıllık performansı ile küresel kriz öncesi yatırım çekme performansının da üzerine çıkarak yıllık sabit sermaye oluşumunun %8'i oranında yabancı yatırım çekmiştir. Liberal piyasa ekonomisine sahip gelişmekte olan bir ülke olarak; Sahra altı Afrika'da büyük nüfusu, hammadde potansiyeli, siyasi istikrarı ve görece şeffaf düzenleyici kurumları ile endekste yerini almıştır.

Mısır, son yıllarda yaşadığı politik istikrarsızlıktan etkilense de, Afrika ve geniş Arap pazarlarına açılan önemli bir merkez olarak uygun işçilik maliyetleri, yeni keşfedilen enerji kaynakları ve bölgeye oranla eğitilmiş nüfusu ile tüketim ürünleri ve altyapı projelerinde önemli bir yatırım adresi olma potansiyeline sahiptir. Ülkedeki birçok sektörü kapsayan liberalleşme eğiliminin gelecek dönemde yabancı yatırımları artırmaya olumlu etkisinin olacağı tahmin edilmektedir.

"Türkiye'nin Afrika açılımı stratejisinin yatırım ayağı ile de desteklenmesinin şart olduğunu düşünüyorum. Türkiye'nin bölgeye son yıllarda artan imalat ve altyapı yatırımları yenilerinin önünü açacaktır. Hizmet, sağlık, perakende alanında da yatırımlarımızı artırabiliriz."

Tamer Taşkın

Afrika İş Konseyleri Koordinatör Başkanı

Orta Doğu

Türkiye'nin **Suudi Arabistan** ve **Katar** ile son dönemde geliştirdiği yoğun politik ilişkiler yeni dönemde daha yoğun oranda iş ortaklıklarına yansiyacak potansiyele sahiptir. Bu bağlamda bu ülkeler Türk yatırımcılar için politik riski yüksek Ortadoğu coğrafyasında rekabet avantajı sağlayabilir. Söz konusu ülkelerdeki altyapı yatırım projelerinin yeni yılda da yoğun biçimde devam etmesi beklenmektedir. Özellikle Suudi Arabistan yönetimi, yabancı yatırım çekerek gerçekleştirilecek altyapı projelerini genç işsizliği azaltmaya dönük önemli bir unsur olarak değerlendirmektedir.

Özellikle Katar'ın 2022 Dünya Kupası kapsamındaki yoğun yatırım projelerinden diğer ülkelere nazaran Türk şirketleri daha fazla pay alabilir. Bu ülkelerdeki tekstil ve gıda perakendesi fırsatları da Türk şirketlerinin rekabet avantajı sağlayabileceği sektörler olabilir. Suudi Arabistan yönetimi yeni düzenlemelerle birlikte perakende sektöründeki yabancı yatırım sınırlamalarına da esneklikler getirmiştir.

Sıralamada önemli bir yer edinen **İran**'ın, uluslararası yaptırımlar sonrası gerek Türkiye'den gerek dünyadan çektiği yatırımların artması beklenmektedir. İran; 78 milyonluk iç pazarı, eğitimli işgücü, ihtiyaç duyduğu küresel sermaye ve teknoloji ihtiyacı ile yatırımcıların kısa vadede ilgisini çekebilir. Kısa vadede İran pazarında otomotiv, petrol ve türevleri, perakende, hizmet ve madencilik sektörlerinin öne çıkması beklenmektedir.

"Düşük emtia fiyatlarının Körfez Bölgesi ekonomilerini şekillendireceği önümüzdeki dönemde, Ortadoğu'nun tüm önemli şehirlerine eşit uçuş mesafesinde olan Katar, sahip olduğu sermaye birikimi ile enerjiden, altyapıya, sanayiden hizmet sektörüne birçok alanda Türk şirketleri için Ortadoğu-Körfez bölgesinin en cazip yatırım destinasyonu olmaya aday ülkedir."

Rona Yırcalı

Ortadoğu İş Konseyleri Koordinatör Başkanı

Afrika ve Orta Doğu

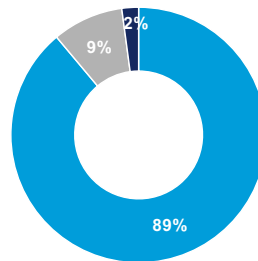
Türk yatırımcılar tarafından 2014 yılında bölgede toplam 18 (5 birleşme ve satın alma işlemi) yatırım yapılırken, 2015 yılında 6 sıfırdan yatırım gerçekleşmiştir.

2014 yılında bölgeye Türk yatırımcılar tarafından yaklaşık 650 milyon ABD doları* değerinde yatırım yapılırken 2015 yılında yapılan tahmini yatırım miktarı 170 milyon ABD dolarıdır*.

2015 yılında yapılan 6 sıfırdan yatırım değerlerine göre sırasıyla üretim, lojistik ve perakende sektörlerine yapılmıştır.

2014 yılında yapılan sıfırdan yatırımlar ile kıtada yaklaşık 17.000 kişilik istihdam yaratıldığı tahmin edilirken bu sayı 2015 yılında yaklaşık 3.100 kişi olarak tahmin edilmektedir.

2015 En Çok Yatırım Alan Sektörler (ABD doları)

■ Üretim ■ Lojistik ve Ulaşım ■ Perakende

2015	
Sıfırdan Yatırım	
\$	170 milyon ABD doları*

6 işlem

En Büyük 5 Yatırım⁽¹⁾

- 1 Limak Holding | Üretim | Fildişi Sahili
- 2 MNS Manufacturing | Üretim | Etiyopya
- 3 Limak Holding | Üretim | Mozambik
- 4 THY | Lojistik ve Ulaşım | BAE
- 5 LC Waikiki | Perakende | Irak

⁽¹⁾ Sırasıyla; Yatırımcı | İlgili sektör | Yatırım yapılan ülke sunulmuştur.

Sıfırdan Yatırım İle Yaratılan İstihdam

3.100 kişi

En Çok Yatırım Alan Ülkeler (ABD doları)

 Fildişi Sahili Etiyopya Mozambik

(*) Değeri açıklanmamış işlemlere ait tahmini değerler dahil

"Suudi Arabistan iktisadi bakımdan Ortadoęu bölgesinde ve özellikle Kırfez bölgesinde en yksek potansiyele sahip lklere dendir. Trk Őirketleri, bglgedeki ve Suudi Arabistan'daki geęmiŐ tecrübeleri de dűŐnerek, 'kazan-kazan' anlayıŐı ile yeni bir baŐlangıŐ hedeflemelidir. Suudi Arabistan ile uzun vadeli ve derin ekonomik múnasebetimizi sűrdűrebilmemiz iŐin taahhűt iŐleri yanında; ortak Őirketler űzerinden geliŐtirilecek műŐterek projeler, műhendislik, kontrollűk hizmetleri ve PPP tűrű projelere ve stratejik yatırımlara ۆncelik vermeliyiz. Ayrıca, bu tűrden projeleri űŐncű lklere birlikte gerŐekleŐtirmenin yollarını aramalıyız."

Yusuf Cevahir
Tűrkiye-Suudi Arabistan İŐ Konseyi BaŐkanı

Asya Pasifik

Küresel yatırımların son 20 yıldaki ilk adresi olan **Çin**, önemli bir ticaret ve yatırım merkezi olarak listeye üst sıralardan girmiştir. Çin Kalkınma ve Reform Komisyonu'nun 2015 yılı başında yabancı şirketlerin yatırım yapmasını kısıtladığı sektörlerin sayısını azaltması, önümüzdeki dönemde Çin'in yatırım çekme potansiyelini artıracaktır.

Endonezya 230 milyonluk nüfusu ve zengin doğal kaynakları (kereste, balık, petrol, doğal gaz, metaller) ile yatırımcıları kendine çekmektedir. Büyüyen orta sınıf iç talebi her geçen gün artırmaktadır. Siyasi ve ekonomik istikrar yatırımcılar açısından ülkenin cazibesini artırsa da, yüksek kredi maliyetleri, öngörülmeven hukuki ve düzenleyici süreçler ve altyapı eksiklikleri yatırımcılara zaman zaman olumsuzluklar yaşatabilmektedir.

Hindistan geniş iç pazarı, büyüme potansiyeli ve belirli alanlarda uzmanlaşmış yetkin insan kaynağı ile küresel yatırımcıların sürekli odağında yer alan bir ülke olmuştur. Diğer yandan, küresel iş yapma endeksindeki düşük notu küresel yatırımcılar için çekinceler yaratmaktadır. 2014 yılı sonu itibarıyla başlatılan "Make in India" programı ile yeni dönemde yabancı yatırımlar üzerindeki kısıtlayıcı bazı uygulamaların da esnetilmesi, iş ve yatırım ortamının iyileştirilmesi beklenmektedir.

Japonya, satın alma gücü en yüksek ülkelerden biri olarak inovasyon ve know-how transferine uygun yatırım imkânları sunmaktadır. Her ne kadar yüksek işçilik ücretleri ve doymun pazarı ile birçok sektöre girişte yabancı yatırımcılar için zorlu bir ülke olsa da, Asya pazarında gelişmiş bir ülke olarak endekste yer bulmuştur. Yaşlanan nüfusuna dönük hizmetlerle ilgilenen yatırımcılara uygun bir ortam yaratabilir.

Bugüne kadar Türk yatırımcıların Asya-Pasifik bölgesine yatırımlarında ihmal edilebilir bir paya sahip olan **Malezya**, endeks sonuçlarından da görüldüğü üzere, yüksek potansiyeli ile yeni dönemde hem Türk hem küresel yatırımcıların gözünde ön plana çıkabilir. Son 10 yılda yabancı yatırım stoğunu 3 katına çıkarmış bir İslam ülkesi olarak Malezya, düşük ülke riski ile gerek büyük altyapı projeleri gerekse TPP üyesi olarak pazar genişletmeye dönük yatırımları kendine çekebilir.

2008 küresel mali krizinden bu yana **Vietnam** yılda ortalama 10 milyar ABD dolarının üzerinde yabancı yatırımı çekmeyi başarmıştır. Geleneksel olarak hafif imalat sanayi üzerinde yoğunlaşan dış yatırımlar; hızla ağır sanayi, turizm ve gayrimenkul projelerine kaymaktadır. TPP üyesi olarak bölgede Çin'in 15-20 yıl önce yakaladığı üretim odaklı sıçrama potansiyeline en yakın ülkelerden biri olan Vietnam'ın, zengin beksit rezervleri ile alüminyum üreticilerini de kendine çekebileceği öngörülmektedir.

"Kişi başı geliri 16 bin dolar olan ve yaklaşık 30 milyonluk nüfusuyla ekonomisi 2015 yılında yüzde 5 büyüyen Malezya; siyasi istikrar, çok kültürlü yapısı, güçlü ticari hukuk sistemi, yatırımcı dostu ekonomi politikalarıyla Güneydoğu Asya'nın en önemli ülkelerinden biri konumundadır. Ayrıca 2015 Temmuz ayında resmi gazetede yayınlanan 'Türkiye Malezya Serbest Ticaret Anlaşması' bu pazarı daha avantajlı kılmaktadır. Tarım ve helal gıda, altyapı ve inşaat, islami finans bankacılığı ve fonlar aracılığı ile finansmana ulaşım Türk firmalarının öncelikle ilgileneceği sektörler ve iş fırsatları olabilir."

Asya – Pasifik ülkelerine yapılan yatırımlar 2014 yılında 10 adet (1 birleşme ve satın alma), 2015 yılında ise 5 (1 birleşme ve satın alma) adet olarak gerçekleşmiştir. 2014 yılında 10 işlem ile yaratılan işlem değerinin yaklaşık 1 milyar ABD doları* olduğu tahmin edilirken, 2015 yılında ise toplam 5 işlemle 180 milyon ABD doları* değerinde yatırım gerçekleşmiştir.

2015 yılında yapılan yatırımlara konu olan sektörler ev aletleri, enerji, madencilik ve üretim olarak sıralanırken işlem değeri bakımından enerji ve ev aletleri diğer sektörlerden bir adım öne çıkmaktadır.

Sıfırdan yatırımlarda Hindistan ve Çin Türk yatırımcılar tarafından 2015'te tercih edilen ülkeler olurken, gerçekleşen tek şirket birleşme ve satın alma işlemi Avustralya'da gerçekleşmiştir.

Kitada 2014 yılında sıfırdan yatırımlar ile yaratılan istihdamın yaklaşık 1.200 kişi olduğu, 2015 yılında ise yaklaşık 300 kişilik istihdam yarattığı tahmin edilmektedir.

2015
Birleşme ve Satın Alma
\$ 10 milyon ABD doları*
1 işlem
En Büyük 5 Yatırım⁽²⁾
① MNG Orko Balogo Project Avustralya
<small>⁽²⁾Sırasıyla; Yatırımcı Hedef Şirket Yatırım yapılan ülke sunulmuştur.</small>
En Çok Yatırım Alan Ülkeler (ABD doları)

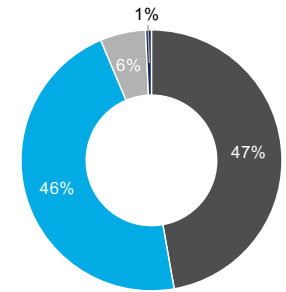
 Hindistan Çin Avustralya

"Yükselen bir Çin ile iş yapmak günümüz küresel ekonomisinin aktörleri için bir tercih değil, olmazsa olmaz bir koşuldur. Çin ile olan ekonomik ilişkilerimizi, ikili ticaretteki açığımıza rağmen geniş bir yelpazede ele almamız gerekiyor. Bir yandan ihracatımızı nasıl artırırız ve ithalattan nasıl ekonomimiz için daha fazla katma değer sağlarız diye düşünürken, diğer yandan da ticaret açığını dengelemek için karşılıklı yatırımlara odaklanmamız gerekiyor. Çin önderliğinde 21. yüzyılda yeniden canlandırılan Tarihi İpek Yolu ve Türkiye'nin bu hat üzerindeki stratejik konumu, iki ülke arasında yeni işbirlikleri geliştirme noktasında tetikleyici olabilir."

Murat Kolbaşı
Türkiye-Çin İş Konseyi Başkanı

2015
Sıfırdan Yatırım
\$ 170 milyon ABD doları*
4 işlem
En Büyük 5 Yatırım⁽¹⁾
① Arcelik Ev Aletleri Tayland
② Seul Energy Enerji Hindistan
③ TAB Gıda Gıda Çin
④ The LifeCo Turizm Tayland
⑤ Kale Endüstri Holding Üretim Hindistan
<small>⁽¹⁾Sırasıyla; Yatırımcı İlgili sektör Yatırım yapılan ülke sunulmuştur.</small>
Sıfırdan Yatırım İle Yaratılan İstihdam
300 kişi

2015
En Çok Yatırım Alan Sektörler (ABD doları)

■ Enerji ■ Ev Aletleri
■ Madencilik ■ Üretim

(* Değeri açıklanmamış işlemlere ait tahmini değerler dahil)

Avrasya

Kazakistan'ın Türkiye ile süregelen olumlu ekonomik ve politik ilişkileri, Türk şirketlerine inşaat ve taahhüt projelerinde önemli avantajlar sağlamıştır. Uygun hammadde ve enerji maliyetleri, gerek ülke içi gerek civar pazarlara dönük imalat yatırımları için Kazakistan'ı öne çıkarmaktadır. Özellikle tüketim ürünleri sektöründe, Türk şirketleri doğrudan yatırımlarını artırabilir.

Azerbaycan ve Gürcistan, Türkiye ile sahip olduğu güçlü ekonomik ve politik bağları ile Türk yatırımcılara diğer ülkelere oranla daha fazla rekabet avantajı sağlayan ülkelerdendir. Büyük pazarlar olmamalarına rağmen başarılı yatırım örnekleri ve birçok açıdan sağladıkları maliyet avantajları ile bu iki ülke endekste öne çıkmıştır. Azerbaycan ve Gürcistan; önümüzdeki dönemde enerji, altyapı, perakende ve konaklama hizmetleri bağlamında değerlendirilebilecek ülkelerdir.

Türkiye'nin mevcut yatırım stoğunun en fazla yoğunlaştığı ülke Rusya; yaşanan politik sorunların kısa vadede iş ilişkilerini sekteye uğratmasından dolayı, endeksin 2016 sıralamasından çıkartılmıştır.

"Türk şirketleri için cazip bir yatırım adresi olan kardeş ülke Azerbaycan yakın zamanda Sayın İlhan Aliyev liderliğinde yatırım ortamının daha iyileşmesi için önemli adımlar attı. Örneğin, küresel yatırımcı 7 yıl boyunca yatırım için tüm makine ve ekipmanların ithalatı için gümrük vergisinden ve KDV'den muaf tutulacak, lisans bedelleri %50 indirilip süreçleri kolaylaştırılacak. Ayrıca Sayın İlhan Aliyev tarafında kurulan özel komisyon yatırımcıların önünü açmak için gerekli idari tedbirleri alacak. Bu gelişmeler şirketlerimiz için Azerbaycan'ın yatırım cazibesini artırmaktadır."

Selçuk Akat
Türkiye-Azerbaycan İş Konseyi Başkanı

"Orta Asya ve Kafkasların hammadde olanakları, Türkiye'ye olan coğrafi yakınlığı ve iş yapma kültürüne Türk yatırımcılarının Batılı şirketlere oranla daha yüksek adaptasyonu ile gelecek senelerde de Türk yatırımlarının en çok yoğunlaşacağı bölge olacağı kanısındayım."

Aygen Ayözger

Yurtdışı Yatırımlar İş Konseyi Başkan Yardımcısı

Türk yatırımcılar tarafından Avrasya'da 2014 ve 2015 yıllarının her birinde 11 (2014: 3 birleşme ve satın alma işlemi, 2015: 5 birleşme ve satın alma işlemi) işlem gerçekleştirilmiştir.

2014 yılında yapılan 11 yatırımın değeri yaklaşık 2,3 milyar ABD doları* olarak tahmin edilirken, 2015 yılında buna karşılık gelen tutar yaklaşık 640 milyon ABD doları* olmuştur.

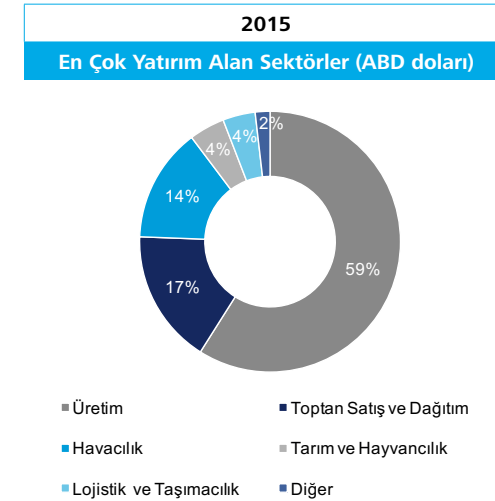
Üretim sektörü hem işlem adedi hem de işlem değeri bakımından ilk sırada yer alırken ardından iki işlem ile havacılık sektörü gelmektedir.

Rusya hem sıfırdan yatırımlar hem de şirket satın almalarında en çok işlem hacmi ve adedinin gerçekleştiği ülke olmuştur.

Bölgede yapılan sıfırdan yatırımlar sonucunda yaklaşık 800 kişilik istihdam yaratıldığı tahmin edilmektedir.

2015	
Birleşme ve Satın Alma	
\$	260 milyon ABD doları*
👤	5 işlem
En Büyük 5 Yatırım⁽²⁾	
①	Borusan Sakhalin Machinery Rusya
②	Anex Tourism Azur Air Rusya
③	Agsen Volga Farming Rusya
④	Anex Tourism UTair Ukrayna
⑤	TAV Urban Georgia Gürcistan
<small>⁽²⁾ Sırasıyla; Yatırımcı Hedef Şirket Yatırım yapılan ülke sunulmuştur.</small>	
En Çok Yatırım Alan Ülkeler (ABD doları)	
🇷🇺	Rusya
🇬🇪	Gürcistan
🇺🇦	Ukrayna

2015	
Sıfırdan Yatırım	
\$	380 milyon ABD doları*
👤	6 işlem
En Büyük 5 Yatırım⁽¹⁾	
①	Kastamonu Entegre Üretim Rusya
②	Yildiz Entegre Üretim Rusya
③	JSC Mina Üretim Gürcistan
④	THY Lojistik ve Ulaşım Ukrayna
⑤	LC Waikiki Perakende Ukrayna
<small>⁽¹⁾ Sırasıyla; Yatırımcı İlgili sektör Yatırım yapılan ülke sunulmuştur.</small>	
Sıfırdan Yatırım İle Yaratılan İstihdam	
👤	800 kişi

(* Değeri açıklanmamış işlemlere ait tahmini değerler dahil)

Avrupa

Şeffaf ve işlevsel hukuki mekanizmaları, yüksek gelirli ve eğitilmiş nüfusları ile oluşan geniş iç pazarları ve gelişmiş altyapıları ile Avrupa Birliği (AB) ülkeleri yüksek gelirli ülkeler endeksini domine etmektedir. Hem Türkiye'ye yapılan yatırımlarda hem de Türk yatırımcıların yurtdışında yaptığı yatırımlarda birinci adres olan bölge, son dönemde birçok Türk şirketinin marka satın alımları ile yöneldiği bir bölge olarak öne çıkmaktadır. Türk yatırımcıları imalat yatırımları için daha çok Doğu Avrupa ve Balkanları tercih etmektedir.

Endekste **İskandinav** ülkeleri istikrarlı ekonomik ve politik ortamları, AB ülkelerine nazaran düşük dolaylı vergi mevzuatları, hukuk sistemleri ve altyapı imkânları ile yüksek puan almıştır. Ne var ki yüksek işçilik ücretleri, yüksek bireysel vergi yükümlülükleri ve katı iş kanunları dış yatırımlara fırsat odaklı yaklaşan Türk şirketleri için **İsveç, Norveç, Finlandiya** gibi ülkeleri ikinci plana itebilmektedir. Söz konusu ülkeler; enerji, ilaç, telekomünikasyon, elektronik sektörlerinde global yatırımcıların tercih ettiği ülkelerdir.

Her ne kadar 2008 krizi öncesi yatırım çekme performanslarına henüz ulaşmadıysa da **Romanya, Polonya, Macaristan ve Çek Cumhuriyeti** kıta Avrupa'sının merkezinde yer alan konumları ile daha katma değerli üretimler için tercih edilen ülkelerdir. Özellikle son dönemde bilgi teknolojileri, biyo-teknoloji, makine vb. sektörlerde bu ülkelere yapılan yatırımlar bu görüşü desteklemektedir. Bu bağlamda Romanya pazarını özellikle imalat yatırımları ile tercih etmekte olan Türk şirketleri; Çek Cumhuriyeti, Macaristan ve Polonya'yı da görece büyük nüfusları, kurumsal yetkinlikleri, maliyet ve lojistik avantajlarını göz önünde bulundurarak gelecek dönemde tercih edebilir.

Bulgaristan, 2008 küresel krizi sonrasında özellikle Avrupa'daki durgunluk ve en büyük yatırımcısı Yunanistan'daki ekonomik krizden oldukça etkilenmiştir. Yeni dönemde AB bölgesindeki ekonomik hareketlenme ile bölgesinde düşük vergi oranları ve işçilik maliyetleri ile mali disiplinine sadık bir ülke olarak yatırımları kendine çekme potansiyeline sahiptir. Türk şirketleri için coğrafi yakınlığı ve gıda gibi bazı sektörlerde AB regülasyon bariyerlerini aşma noktasında yapılacak yatırımlarla pazara giriş kapısı olması söz konusu olabilir.

Hırvatistan, Adriyatik kıyısındaki konumu, çok dilli yetişmiş insan gücü ve özellikle altyapı yatırımlarına verdiği ağırlık ile endekste yer bulmuştur. Çektiği yabancı yatırım son iki yılda 2008 krizi öncesi dönem ortalamalarını yakalamıştır. Ülke gelecek dönemde de ulaşım, enerji, altyapı ve turizm yatırımlarına dönük fırsatlar sunmaktadır.

İspanya, uzun süren ekonomik durgunluğunu daha fazla yatırım çekerek aşmaya dönük olarak 2012 yılında işveren lehine değiştirdiği çalışma kanunun yanı sıra 2015 yılında da kurumlar vergisinde indirimle giderek yatırımcı açısından çekiciliğini artırmış, kalkınmış bir ülke olarak sahip olduğu diğer avantajlarla birlikte endekste yerini almıştır. İspanya dünyanın önemli araştırma merkezlerinden biri olmayı hedeflemektedir. Bu amaçla, bilgi ve iletişim teknolojileri yatırımlarını kendine yöneltmek için Avrupa'nın en büyük araştırma ve inovasyon merkezlerinden biri "Malaga Vadisi" projesini geliştirmiştir. Proje özellikle know-how ve inovasyon odaklı yatırımlar yapmak isteyen şirketler için önemli fırsatlar sunmaktadır.

İrlanda, 2012 ve 2013 yıllarında 80 milyar ABD dolarından fazla yabancı yatırımı çekse de, son dönemde yaşadığı mali kriz sonrasında çektiği yatırımlarda bir düşüş yaşamıştır. Ülke uzun süredir gelişmiş ülkelerden (özellikle ABD) Ar-Ge, mühendislik, bilişim teknolojileri, ilaç sanayii gibi katma değeri yüksek yatırımlar çekmektedir. Mali kriz ile birlikte düşen işçilik ve gayrimenkul maliyetlerinin yatırımlara olumlu yansımaları beklenmektedir. Güçlü sanayii altyapısı, eğitilmiş nüfusu ve gelişmiş Avrupa ülkelerine oranla sahip olduğu vergi avantajları ile endekste yerini üst sıralardan almıştır.

Finansal hizmetler alanında küresel merkez konumunda olan **İngiltere**, birçok sektörde değer zincirinin üst basamaklarında yer alan şirketler için her zaman değerlendirilecek bir alternatif konumundadır.

Son yıllarda Çin'den önemli miktarda yatırım alan G-7 ülkeleri **İtalya** ve **Fransa**; tarihsel olarak Türk şirketleri ile kurdukları köklü ortaklıklar, iş yapma ortamları ile güvenilir birer liman olmaları ve bazı sektörlerde Türk şirketleri için marka satın alımına ve know-how transferine uygun yatırım olanakları ile 2016 endeksinde önemli bir yer edinmişlerdir.

Hollanda, **Belçika**, **Danimarka**, **Almanya** gibi endekste yer edinmiş diğer gelişmiş ülkeler küresel yatırım endekslerine nazaran daha alt sıralarda yer alsalar da belli bir olgunluğa erişmiş Türk şirketleri için düşük kâr marjlı ancak güvenli yatırım limanları olma özelliğini korumaktadır. Söz konusu ülkeler, özellikle know-how transferine imkân veren stratejik satın almalar ya da şirket evlilikleri için tercih edilebilir. Her ne kadar küresel yatırımlardan aldıkları payın sektörel kısıtlımı Türk şirketlerinin yatırım önceliklerinden farklı olsa da, portföylerini özellikle gıda ve giyim sektörlerinde yeni markalar ile genişletmek isteyen Türk yatırımcılar da bu ülkelerin üst segment şirketlerini satın almayı tercih edebilirler.

Avrupa, uzun süredir Türk yatırımcıların en gözde yatırım adresi konumundadır. Bölgeye sıfırdan yatırımlar ve birleşme ve satın alma işlemleri dahil olarak 2014 yılında toplam 89 (24 birleşme ve satın alma) ve 2015 yılında ise toplam 53 (23 birleşme ve satın alma) yatırım yapılmıştır.

2014 yılında yapılan yatırımların yaklaşık değeri 5,1 milyar ABD doları* olurken, 2015 yılında 4,3 milyar ABD doları*'lık yatırım gerçekleşmiştir.

2015 yılında adet olarak en çok yatırım alan sektörler arasında sırasıyla üretim, perakende ve altyapı sektörleri ön plana çıkarken, yatırım değeri göz önüne alındığında ise sırasıyla inşaat, üretim ve altyapı tesisleri göze çarpmaktadır.

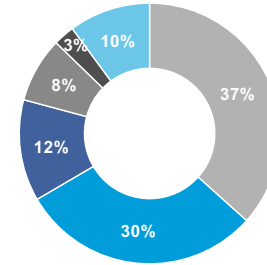
Sıfırdan yatırımlarda en çok ilgiyi Makedonya görürken, şirket birleşme ve satın alma işlemlerinde Almanya sayıca en çok tercih edilen yatırım lokasyonu olmuştur.

2014 yılında Türk yatırımcılar tarafından Avrupa'da yaklaşık 4.500 kişilik istihdam yaratıldığı tahmin edilirken, bu sayının 2015 yılında yaklaşık 8.400 kişi olduğu tahmin edilmektedir.

2015	
Birleşme ve Satın Alma	
💰	2.680 milyon ABD doları*
📁	23 işlem
En Büyük 5 Yatırım⁽²⁾	
①	OYAK Grubu Almatıs Almanya
②	Yıldırım Holding Tertir Portekiz, İspanya
③	Eroğlu Holding Mexx Hollanda
④	Rönesans Ballast Nedam Hollanda
⑤	Erendemir Group Hälssa İsveç
<small>⁽²⁾ Sırasıyla; Yatırımcı Hedef Şirket Yatırım yapılan ülke sunulmuştur.</small>	
En Çok Yatırım Alan Ülkeler (ABD doları)	
🇧🇬	Bulgaristan
🇩🇪	Almanya
🇳🇱	Hollanda

2015	
Sıfırdan Yatırım	
💰	1.600 milyon ABD doları*
📁	30 işlem
En Büyük 5 Yatırım⁽¹⁾	
①	Garanti Koza İnşaat Bulgaristan
②	Garanti Koza İnşaat Bulgaristan
③	Halkbank Finans Makedonya
④	Ziraat Bankası Finans Sırbistan
⑤	Migros Perakende Makedonya
<small>⁽¹⁾ Sırasıyla; Yatırımcı İlgili sektör Yatırım yapılan ülke sunulmuştur.</small>	
Sıfırdan Yatırım İle Yaratılan İstihdam	
👥	8.400 kişi

2015	
En Çok Yatırım Alan Sektörler (ABD doları)	

■ İnşaat ■ Üretim ■ Altyapı
■ Perakende ■ Finans ■ Diğer

"Güçlü AR-GE ve inovasyon odağı, Fransa'yı bu alanda dünya lideri ülkelerden biri yapmaktadır. Bunun yanında en önemli ihracat merkezlerinden biri olarak ekonomik ağırlığı ile Fransız sermayeli bir Türk şirketi olarak üçüncü ülkelere yaptığımız yatırımlarda çok yardımı dokunmuştur."

Sani Şener
Türkiye-Fransa İş Konseyi Başkanı

(* Değeri açıklanmamış işlemlere ait tahmini değerler dahil)

"Türkiye Avrupa Birliği için nasıl bir dinamizm kaynağı ise, AB de Türkiye için o ölçüde önemlidir; Türkiye'nin global bir güç olma vizyonunun giriş kapısıdır diyebiliriz. Türk şirketlerinin Avrupa Birliği'nde yaptığı ve yapacağı yatırımların, özellikle markalaşma yolculuğumuza önemli katkı vereceğine inanıyorum. Yatırımlar yoluyla AB iç pazarında yer almak, teknik engellerin aşılması ve bu pazardaki gelişmiş altyapı imkanlarından yararlanılması için de önemli avantajlar sağlayacaktır. Uzunca bir süredir büyüme sorunu yaşayan Avrupa ülkelerinin, bu sinerji potansiyelinin önündeki engelleri temizlemesinin, yatırımları teşvik edici ve dolayısıyla AB ekonomisini büyütücü etkileri olacaktır."

Zeynep Bodur Okyay
Avrupa İş Konseyleri Koordinatör Başkanı

Kaynaklar

EMIS
Financial Times FDI Intelligence Database
Fraser Institute Mining Index Statistics
International Energy Agency Statistics
Mergermarket
S&P Capital IQ
T.C Dışışleri Bakanlığı
T.C Ekonomi Bakanlığı Serbest B6lgeler, Yurtdışı Yatırım ve Hizmetler Genel M6d6rl6đ6
The Heritage Foundation World Freedom Index
TCMB 6demeler Dengesi Verileri
The World Bank Group - Global Indicators Database
UNDP Human Development Report
United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD) Statistics
World Bank Statistics-World Development Indicators
World Economic Forum Database
World Intellectual Property Organization

İletişim

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK)

Bariş Sazak
Yurtdışı Yatırımlar İş Konseyi
bsazak@deik.org.tr
Tel: +(90) 212 339 5089

Deloitte

Özlem Ulaş
Direktör
Finansal Danışmanlık Hizmetleri
oulas@deloitte.com

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK)

River Plaza Bahar Sokak No:13 Kat:10
34394 Levent / İstanbul-Türkiye
Tel: +90 (212) 339 50 00
Fax: +90 (212) 270 30 92
E-posta: info@deik.org.tr

www.deik.org.tr

[@deikiletisim](https://twitter.com/deikiletisim)

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK), Türk özel sektörünün dış ticaret, uluslararası yatırımlar, hizmetler, müteahhlik ve lojistik başta olmak üzere, dış ekonomik ilişkilerini yürütme, bu bağlamda yurt içi ve dış yatırım imkânlarını araştırma, Türkiye'nin ihracatını artırmaya katkı sağlama ve benzeri iş geliştirme çalışmalarını koordine etmekle görevlidir. Bu amaçla 1986 yılında kurulan DEİK, 11 Eylül 2014'de çıkarılan 6552 sayılı kanunla yeni bir yapıya kavuşmuş, daha da güçlendirilerek "Türk özel sektörünün dış ekonomik ilişkilerini yürütme" görevini tamamıyla üstlenmiştir. Aralık 2015 tarihi itibarıyla DEİK'in 104 kurucu kuruluşu, 126'sı ülke temelli 133 İş Konseyi ve bu Konseyleri oluşturan 1.000'nin üzerinde üye firması ve üye firmalarının da DEİK bünyesinde 2000'e yakın temsilcisi bulunmaktadır.

Her hakkı saklıdır © Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu | 2016

Deloitte Türkiye

İstanbul Ofisi

Deloitte Values House
Maslak No1
34398
İstanbul
+90 (212) 366 60 00

Ankara Ofisi

Armada İş Merkezi
A Blok Kat:7 No:8
Söğütözü, Ankara
06510
+90 (312) 295 47 00

İzmir Ofisi

Punta Plaza 1456 Sok.
No:10/1 Kat:12
Daire:14 - 15
Alsancak, İzmir
+90 (232) 464 70 64

Bursa Ofisi

Zeno Center İş Merkezi
Odunluk Mah. Kale Cad.
No:10 d
Nilüfer, Bursa
+90 (224) 324 25 00

Çukurova Ofisi

Günep Panorama İş Merkezi
Reşatbey Mah. Türkkuşu
Cad. Bina No:1 B Blok Kat:7
Seyhan, Adana
+90 (322) 237 11 00

[/deloitteturkiye](https://www.facebook.com/deloitteturkiye)

[/company/deloitte-turkey](https://www.linkedin.com/company/deloitte-turkey)

[/deloitteturkiye](https://twitter.com/deloitteturkiye)

[/instagram.com/deloitteturkey](https://www.instagram.com/deloitteturkey)

www.deloitte.com.tr

Deloitte; İngiltere mevzuatına göre kurulmuş olan Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL") şirketini, üye firma arasındaki şirketlerden ve ilişkili tüzel kişiliklerden bir veya birden fazlasını ifade etmektedir. DTTL ve üye firmalarının her biri ayrı ve bağımsız birer tüzel kişiliktir. DTTL ("Deloitte Global" olarak da anılmaktadır) müşterilere hizmet sunmamaktadır. DTTL ve üye firmalarının yasal yapısının detaylı açıklaması www.deloitte.com/about adresinde yer almaktadır.

Deloitte, denetim, danışmanlık, finansal danışmanlık, risk yönetimi, vergi ve ilgili alanlarda, birçok farklı endüstride faaliyet gösteren özel ve kamu sektörü müşterilerine hizmet sunmaktadır. Dünya çapında farklı bölgelerde 150'den fazla ülkede yer alan global üye firma ağı ile Deloitte, müşterilerinin iş dünyasında karşılaştıkları zorlukları aşmalarına destek olmak ve başarılarına katkıda bulunmak amacıyla dünya standartlarında yüksek kaliteli hizmetler sunmaktadır. Deloitte, 225.000'i aşan uzman kadrosu ile kendini iz bırakan bir etki yaratmaya adanmıştır. Deloitte, her 5 Fortune Global 500® şirketinden 4'üne hizmet vermektedir.

Bu belgede yer alan bilgiler sadece genel bilgilendirme amaçlıdır ve Deloitte Touche Tohmatsu Limited, onun üye firmaları veya ilişkili kuruluşları (birlikte, "Deloitte Network" olarak anılacaktır) tarafından profesyonel bağlamda herhangi bir tavsiye veya hizmet sunmayı amaçlamamaktadır.

DEİK veya Deloitte bu çalışmada yer verilen bilgilerin doğruluğundan veya tamlığından sorumlu değildir. Bu çalışmada kullanılan kaynaklardaki hata ve eksikliklerden ve bu yayındaki bilgilerin kullanılması sonucunda DEİK üyelerinin veya üçüncü kişilerin uğrayabilecekleri doğrudan ve/veya dolaylı zararlardan, kâr yoksunluğundan veya manevi zararlardan dolayı DEİK ve Deloitte Network bünyesinde bulunan hiçbir kuruluş hiçbir şekilde sorumlu tutulamaz. Rapor; DEİK üyelerini, kamuoyunu ve karar vericileri bilgilendirmek amacıyla hazırlanmış olup herhangi bir ekonomik aktivite için tavsiye veya hukuki görüş olarak yorumlanmamalıdır. Şirketinizi, işinizi, finansmanınızı ya da mali durumunuzu etkileyecek herhangi bir karar ya da aksiyon almadan, yetkin bir profesyonel uzmana danışın.

© 2016. Daha fazla bilgi için Deloitte Türkiye (Deloitte Touche Tohmatsu Limited üye şirketi) ile iletişime geçiniz.